

List za koristi delav-
skega ljudstva. Delav-
ci so opravičeni do
vsega kar producirajo.

This paper is devoted
to the interests of the
working class. Work-
ers are entitled to all
what they produce.

PROLETARIAT

Entered as second-class matter, Dec. 8, 1907, at the post office
at Chicago Ill. under the Act of Congress of March 3rd, 1879.

Office: 2146 Blue Island Ave. "Delavci vseh dežela, združite se"

PAZITE!

na številko v oklepaju-
ki se nahaja poleg va-
šega naslova, priljublje-
nega spodaj ali
na ovitku, ako (221)
je številka
tedaj vam s prihodnjim
številko našega lista po-
teče naročnina. Prosi-
mo, ponovite jo takoj.

Štev. (No.) 220.

Chicago, Ill., 28. novembra (Nov.), 1911.

Leto (Vol.) VI.

Provokaterji v službi francoske vlade.

V Parizu je bil pred kratkim senzacionalen proces. Na zatožni klopi je sedelo pred porotnim sodiščem šest članov "revolucionarne varnostne policije", med njimi urednik lista "Guerre Sociale" Almercyda. Revolucionarna varnostna policija "si je stavila za nalogo, da skuša razkriti razne provokaterje, ki so stali v službi vlade in so se nahajali v vrstah socialnih revolucionarjev, ne da bi se jim bilo moglo priti na sled. Znano pa je bilo, da ti provokaterji provzročajo razne spletke, ki napeljujejo vodo na vladin mlin, tako n. pr. razne stavke, nemire, atentate itd.

Taj revolucionarni policiji se krinkala dva taka provokaterja, ki sta se kazala na zunaj pristaša revolucionarne antimilitaristične propagande, v resnici pa sta stala v službi vlade Clemenceaua in Brianda, ki sta ju porabljala za razne čine, ki so dali vladi povod za preganjanje socialnih revolucionarjev in za uveljavljanje reakcionarnih odredb. Ta dva agenta provokaterja se zoveta Bled in Mévivier. Obtoženci so prišli na zatožno klop zlasti vsled ovadbe obeh pravokaterjev, češ, da so z njima v uredništvu lista "Guerre Sociale" nasilno ravnali in jima pretili z revolverji. Ovadba se glasi na omejitve osebnih svobode in na kršenje hišne pravice, kar so po Bleda obtoženci izvršili hišno preiskavo, ne da bi bil on vedel za to.

Obravnavana je bila nad vse zanimiva. Obtoženci so odločno zagovarjali, da bi bili postopali s provokaterji nasilno. Ko se je pri Mévivierju govorilo o tem, da so do bili obtoženci v roke policijska poročila, je opomnil predsednik: "To dokazuje, da ma vaša varnostna služba prav tako kakor druge take uredbe (lepo priznanje!) "čni kabinet", kjer se na poštah uradih ukradenih pisma odpirajo, fotografirajo in nato zopet odpošljejo". Almercyda je odvrnil: "Ne morem trditi, da je bilo Mévivierovo pismo na Clemenceaua vzeto na poštne uradu". Predsednik: "Torej..." Almercyda: "Saj so še višji uradi kakor poštni". (Veselosť). Predsednik: "Zelo dobro! Dobro, da pravosodstvo ve, da sega vaša varnostna revolucionarna služba do najvišjih krogov."

Provokater Mévivier k obravnavi sploh ni prišel, prišel pa je njegov čedni drug Bled, ki je napravil zelo slab vtisk. Dejal je, da je hotel zategadelj v "mlado gardo" ki je organizirala "varnostno službo", ker je anarhist, pri tem pa ni mogel utajiti, da se je prej družil z monarhisti.

Ko se je prebrala pismena izjava Mévivierova, je prišlo do senzacionalne scene. Almercyda je najprej dokazal, kako je pred tremi leti Clemenceau najel Méviviera, da bi mu poročal o delovanju političnih in strokovnih organizacij. "Vedeli smo, da je Mévivier provokater. Vedeli smo, da je on zakrivil manifestacijo v Villeneuve-Saint Georgesu, kjer je bilo troje ljudi mrtvih in 300 ranjenih. Vedeli smo, da je on povzročil spopad ob stavki v Clichyju, kjer so se stavkajoči krvavo borili s policijo. Toda dokazati hočem, da je bil on tisti, ki je ob železniškarski stavki položil bombo pri uredniku lista "Patrie" in občinškem svetniku Massardu in je na ta način izzval aretacije in zaslečovanje od strani gospoda Brianda. Tu je dokument."

In ob napeti pozornosti je bral Almercyda: "Znani so mi podatki o petardi Messarda, ki se je razstrelila ob železniški stavki. Zavežem se, da bodem molčal o tem. Priznam, da sem bil pri polaganju petarde Mévivier".

To razkritje je silovito učinko-

valo. Porotniki so gledali drug drugega in glasno izražali svoje ogorčenje nad takim lopovstvom. In njih predsednik je dejal: "Gospoda, naznanili ste zločince. Ako so dejstva resnična, ste izkazali družbi veliko uslugo in justicija vam je hvaležna".

K razkrinkanju obeh provokaterjev je bilo povabljenih v uredništvo lista "Guerre Sociale" tudi več časnikarjev, ki so vsi izjavili, da provokaterja nista imela nikakih znakov nasilnega postopanja. Porotniki so vse obtožence oprostili, dasi jim je državni pravdnik v peklenskih barvah slikal na steno "zumanjega in notranjega sovražnika". Vse francosko časopisje — izjemo dela "Temps" — priznava moralni poraz tožiteljev in provokaterstva. Buržoazna francoska republika pa se je zopet enkrat pokazala v lepi luči!

Splošen pregled.

Iz carjeve države. Poročili smo že, da je ruska duma sprejela razpravo o socialno demokratičnem predlogu, ki očita ruski tajni policiji takozvani ohrani, soudeležbo pri Stolipinovem atentatu. Vloženih je bilo še par sličnih interpelacij, ki se nanašajo na provokatersko delovanje ruske tajne policije ali ohrane. Ohrana namreč sama izzove razne atentate, nemire in spletke, samo da dobi ruska birokracija povod za preganjanje in grozodejstva. Pred kratkim je bila v ruski dumi razprava o teh interpelacijah, ki je trajala dve seji. Seji sta bili jako burni. Dveja ruskih oktobristov je izjavil, da je ruska vlada v službi politične policije. Sploh so vsi voditelji opozicijskih strank pripovedovali nianovitost neverjetne stvari o ohrani. Socialni demokratje so dokazali z dokumenti v rokah, da je ohrana sama povzročila leta 1891 obsodbo 10 oseb v Tomskem na ta način, da je ustanovila revolucionarno tiskarno, kjer se je tiskal revolucionarni list "Revolucionarja Rossija". Ohrana sama je najela 10 oseb za sodelovanje pri listu, samo da jih je pozneje izročila sodišču. "Novoje Vremja" je poročala, da je policijski uradnik Kremenecki v Peterburgu sam ustanovil tvornico za bombe v provokatorične svrhe. Ko je to prišlo na dan, je Klemenecki priznal ustanovitev bombe tvornice, vendar pa so ga kaznovali za izvanreden način s tem, da so ga prestavili v Sibirijo kot — policijskega šefa. Najboljji vtisk pa je napravil kadetski poslanec Teslenko s svojimi odkritji o obsodbi socialno demokratične frakcije v drugi dumi. Teslenko je pripovedoval, da je od dume izvoljena komisija za proučevanje dokumentov, iz katerih naj bi bila razvidna zarota socialno demokratičnih poslancev proti carju. Spoznali pri 53 članih frakcije nedolžnost in obenem konstatirala v vseh 53 slučajih provokacijo ohrane. Ko pa bi bila imela komisija drugi dan o tem poročati dumi, so duma razpustili. Ko so potem obtoženci zahtevali, naj jih postavijo pred poroto, da javno dokazujejo delo ohrane pri zaroti, so odredili porotno obravnavo pri zaprtih vratih. Teslenko je končal svoj govor z Jelinekovim citatom: "Nikar ne pozabite, da je tako početje stalo prestol dva monarha, francoskega in angleškega!" Te besede so vzbudile pri nacionalistih in na desnici silen vihar. Razbijali so z nogami in rokami ter kričali kakor obsedeni, tako jih je zbudila resnica. Pomirili so se šele tedaj, ko je predsednik izkličnil Teslenka zaradi zadnjih besed za petnajst sej.

V zadnjem tednu je poročal brzjav, da je perzijska vlada priznala ruske zahteve. Brzjavka je kratka, vendar pa pove jasno in določno, da je močan in dobro obožovan ropar napadel slabše-ga in da je slabšeji moral ugoditi vsem zahtevam močnejšega.

"Women's Trade Union League" poroča, da je v Chicagu vposlenih 125.000 deklet in žen v tvornicah, pisarnah in prodajalnih. In večina delavk je pod 21 letom. "Žena naj se drži svojega doma", je rekel kardinal Gibbons. Ali je tako?

John Rockefeller, ameriški nekronani kralj, mora pred Stanleyev komite, kateri preiskuje na ukaz vlade poslovni sistem jeklarskega trasta. Lon Merrit, bivši inženir in konstruktor Duluth & Iron Range-železnice, je izpovedal pred komitejem, da ga je Rockefeller opeharil za 10 milijonov dolarjev v rudniških dležih še ob času nepozabne demokratske krize l. 1893. In John D. se mora zdaj zagovarjati radi te "transakcije". Pa naj še kdo reče, da Rockefeller ni svojih milijonov "pošteno zaslužil"!

Revolucija v Meksiki. General Bernardo Reyes, dasiravno ujetnik v Texasu, je vtihotapil čez mejo poziv na meksikansko ljudstvo, da se naj oboroži in vzdigne proti Maderovi vladi. Madero je mobiliziral 14.000 mož proti vstajnikom in izdal ukaz, kakor pred njim Diaz, da morajo pogaziti ustaše z "železno pestjo". Na meji ob Texasu in Arizoni stražijo ameriške patrolje in ostro pazijo na tihotapljenje orožja in streljiva. Washingtonska vlada skrbno zasleduje gibanje v Meksiki.

Bankirji v Los Angelesu so prispevali \$50.000 za volilni sklad v borbi proti socialistom. Vsak bankir je dobil poziv, da mora "izklesati" najmanj tisočak. Govori se, da so kapitalisti stolkli okrog pol miliona dolarjev z namenom, da porazijo Harrimana in ohranijo staro "prosperiteto". Kapitalisti so se tudi tako ponizali, da lazijo po delavskih kuhinjah in moleddvajo ženske za glasove. Med moškimi še gre; te dobi-jo saj v gostilnah ali na delu, toda ženske je pa treba poiskati nianovitost doma v kuhinji. Seveda, to delo opravljajo večidel visoke družabne gospe, ki apelujejo na "sestre", da naj volijo za Alexandra in očuvajo "prosperiteto". Socialisti pa tudi ne mirujejo. Velikanski shodi se vrše vsak dan, sodruginje potujejo od hiše do hiše in denarni prispevki za kampanjo prihajajo iz vseh krajev Amerike. Volitve se vrše prihodnji terek in zmaga bo naša.

220 sufragetk v Londonu je bilo aretiranih 22. nov., ko so demonstrirale pred parlamentom in policajce pozdravile s kamenjem, ko so jih hoteli razgnati. Nekatere so obsojene na par mesecev ječe.

V ječo s krivci! Sodne oblasti v Condorsport, Pa., so ukazale aretirati superintendenta F. J. Hamlina in nočnega čuvaja J. Baileya Bayliss Pulp & Paper Companyje v Austinu, Pa. Oba sta pod obtožbo večkratnega umora radi porušenja jeza 30. sept. kar je povzročilo poplav mesteca in smrt okrog 100 oseb.

Predsednik republike Santo Domingo, Caceras, pe bil 22. t. m. umorjen. Sledila je revolucija.

V četrtek, 30. t. m. je "Zahvalni dan". Socialisti smo letos lahko zahvalni za krasne vspehe na volilne dni, in sicer smo zahvalni razrednozavednim delavcem, ki so omogočili zmage kakor tudi splošni napredek našega gibanja. Da, samo delavcem smo zahvalni — in ne samo na "Zahvalni dan", temveč vsak dan v letu. Ker smo pa socialisti večinoma vsi mezdni delavci, tedaj smo zahvalni sami sebi in nikomur drugemu. Za drugo se nimamo kaj "zahvaljevati".

Iz oficioznega poročila tajne seje za proučevanja odsek v Nemčiji je razvideti, da sta Nemčija in Anglija glede maroškega vprašanja vodile tako ostro dopisovanje, da se mora govoriti o sreči, da ni prišlo do vojne. (Občeznana je, da je bila splošna govorica, da so se v največji sili obrnile Nemčija in Francija do

mednarodnega socialističnega biroa v Bruslju, da ni prišlo do krvolitja. Do danes pa še ni ena ne druga država dementalirala te vesti. (Opomba uredništva.)

Angleška vlada, ki ni nič drugega kot reprezentant angleških kramarjev, je skrivoma ščuvala za vojno, javno se pa potegovalo za mir, ravnaoč se po izreku, ako se dva stepeta, se tretji smeji. Da je Italija napadla Turčijo, je najbrž tudi delo angleške vlade, ki ima namen zrušiti trozvezo, da dobi angleški kramarji proste roke za oplenitev narodov v Orientu in Afriki.

Cipriano Castro, ekspresednik republike Venezuele, ki svojedobno ni dovolil ameriškim kapitalistom opleniti Venezuele, misleč, da je boljše, če on opleni svojo domovino, je baje zopet stopil na domača tla. Brzjav tudi poroča o bitki, ki se je vršila med njegovimi privrženci in vladnimi četami, v kateri so pa bile poražene vladne čete.

Ako so poročila resnična, tedaj so ameriški kapitalisti zastoj investiral svoj denar v venezuelski revoluciji pred leti. Castro ne mara poleg sebe tujih izkoriščevalcev. Po njegovem mnenju se on ravno tako izvrstno razume na odiranje svojih rojakov kot tuji kapitalisti. Ako ameriški kapitalisti nočejo, da pojde njih kapital rakom žvižgat, bodo morali sedaj podpirati vlado proti Castru. Mogoče pa tudi ta podpora ne bo izdala nič, ker se je mogoče venezuelsko ljudstvo v tej kratki dobi prepričalo, da so tuji izkoriščevalci in oderuhi še hujši kot domači.

Republikanci že zopet sanjajo, da bodo zmagali prihodnje leto pri predsedniških volitvah. Za svoje optimistične sanje zaje-majo moč v zmagi za deželno zbornico v New Jersey-u in New Yorku.

Ali republikancem ne smemo zameriti, ako upajo na zmago. Optimisti nikdar ne računajo z realnostjo. Gospodom republikancem ne gre v glavo, da si stalni volilci lahko premislijo in dajo sploh breo kapitalistični stranki, ki zagovarja in brani le interese trustov. Optimistična republikanska gospoda naj nikar ne pozabi, da imajo danes za računiti z novo prikaznijo na političnem polju: z delavci, ki postajajo socialisti.

Sodrug Herbert M. Merrill, novoizvoljeni poslanec za njujorško deželno zbornico, je dobro posvetil radovednim reperterjem meščanskih listov.

Po izvolitvi so ga nadlegovali z vprašanji, kakšne predloge bo stavil v deželni zbornici. Sodrug je odgovoril kratko: "Kar sem zastopal na volilnih shodih, za to se bom potegnil tudi v zbornici. Zastopal bom koristi delavcev!"

Italijanska vlada se je pri upadu v Tripolitanijo poslužila prav ostudnega sleparstva. Potom posebnega proglasa je anektirala Tripolitanijo. Zakaj?

Kdor se po preteka 24 ur še vpira orožjem italijanski oblasti, je po besedah v proglasu puntar, katerega se da obesiti ali vstreliti s pomočjo vojnega sodišča.

Turški vojaki in Arabci, ki so bili do razglasitve sleparskega proglasa regularna vojna stranka, so postali nakrat roparji, tolovaji, hajduki, puntarji itd. ako ne odlože orožja, katere smatra vojno sodišče za ljudi izven zakona, ki niso za druga, kot za na vešala. S kosom tiskanega papirja hoče italijanska vlada oprati svoje morije na debelo.

Italijanska vlada se zelo mikri, ako misli s takimi sredstvi prikriti svoje tolovajstvo pred civiliziranim svetom, ali vdahniti Moslemom strah in pokorščino pred italijansko vlado.

Prav nič nenavadnega ne bo, če bodo italijanska armada v Tripolitaniji tepena, da bodo Arabci za silo vrnili ognjilo.

Italijanska vlada je že baje po-

zabila, kako klaverno je končal nameravani vpad v Abesinijo, katerega je vodil general Beži-Baritieri.

Bankirji in lastniki zemljišč, najemniških kasarn v Los Angelesu so se združili v politični zvezi, da bi dne 5. decembra porazili socialistične kandidate.

Ako se združijo Shylocki in oderuhi, da bi bilo izvoljeno njih golo orodje, potem je čas, da se združi tudi ljudstvo proti njim.

Ljudstvo vendar ne more pričakovati, da bodo oderuhi in bankirji zastopali in varovali koristi ljudstva.

Najvišje sodišče v državi Illinois je proglasilo zakon, ki prepoveduje uvažati garjevece ob času stavke v državo, neustavnim.

Ta razsodba dovoljuje delodajalcem, da nabirajo stavkokaze, kjerkoli jih je volja.

Take razsodbe učvrstijo vrste organiziranega delavstva, zaeno pa širijo v ljudstvu zavest, da je treba odpoklicno pravo razširiti na vse javne uradnike, torej tudi na sodnike.

Urednik socialističnega lista je sluga suznjev. Obleden ni v duhovniško obleko, pa tudi sodnijski talar ne pokriva njegovega telesa. Išče naj resnice, piše naj čisto golo resnico, oznanuje naj evangelij svobode, enakosti in bratstva zatiranim in tlačnim, vendar ne bo nikdar žel pohvale za svoje nesebično in kulturno delo. Za njega nihče ne moli v bleščečih svetilnicah, pa tudi tiha molitev se za njega ne dviga proti nebu. Njemu ne odpirajo vrat, ki vodijo do krasnih palač, strežaji v bogatih livregah, pač ga pa vedno strožijo berči in volhni in jetniška vrata so za njega vedno odprta na stečaj!

Rusinska socialno demokratična stranka ima svoj četrti redni zbor dne 3. in 4. januarja 1912 v Lvoru s sledečim dnevnim redom: 1. Otvoritev in konstituiranja, 2. Poročila, 3. Organizacija in tisk, 4. Razmerje do ostalih strank, 5. Agrarno vprašanje, 6. Organizacija poljedelskega proletariata in malih kmetov, 7. Druginja, 8. Splošna volilna pravica za občine, okrajne zastope in deželne zbre, 9. Volitev strankinega zastopstva, 10. Strankin davek.

Milionski rop v Čenstohovu. Čenstohovski menih pater Maezoh, ki sedi v Petrikavi zaradi milinške tatvine v čenstohovski romarski cerkvi in zaradi umora svojega brata, moža svoje ljubice, je preklical svoje priznanje in pravi, da umora ni izvršil on, ampak samostanski služabnik Zalag, ki je pobegnil in ga doslej še niso mogli prijeti. Vsled patrove izjave se zopet morali preložiti proces proti njemu, ki bi bil imel biti še ta mesec.

Iz delavskega sveta.

Slabi časi; brezposelnost.

Znamenja divje kapitalistične nadprodukcije in nje posledice običajne industrialne depresije so vidnejša od dne do dne. Zima je še komaj na pragu, a že odmeva bolestin klic bede med nebrojno armado brezposelnih delavcev po vseh krajih Amerike. V Chicagu na tisoče in tisoče delavcev roma dan za dnevom po ulicah, okrog deloposredovalnih agentur in okrog fabrik, a z malimi izjemami brez vspeha. 6000 oseb — mož in žen in otrok — je navezanih na oficijelno miloščino, katero daje Cook County. A vsak dan se prilgaša povprečno sto novih prosilcev. V enem samem dnevu zadnji teden je County agent za uboge imel pred seboj 500 prosilcev za živež, obleko in premog; razdelilo se je 1500 parov otroških čevljev. Po deželi ni dosti boljše. Železnice so odpustile eno tretjino transportnih delavcev. Fabrike po malih mestih deloma počivajo, deloma poslujejo s polovičnim časom. Skoro polovica prebivalcev v malih mestih je v brezdelju. Premogarski kralji so omejili delo na tri do štiri dni v tednu v večini mest. Zadnji buletin American Railway Association izkazuje, da je s 25. okt. počivalo samo v Illinoisu 45.000 tovornih železniških kar, med temi 16.400 premogovih kar. Brezposelnost po celi Ameriki je letos za 40% večja kakor je bila lani ob tem času. Western Electric Co. v Chicagu je pred kratkim odslovila 2000 mož. Izmed 12.000 mašinistov v našem mestu je 3000 brez dela; ostali delajo večinoma delni čas.

Konvencija A. F. of L.

Zadnji petek je konvencija z veliko večino odobrila dopis izvrševalnega odbora socialistične stranke glede županskih volitev v Los Angelesu, s katerim se pozivlja vse delavske unije združene v A. F. of L., da prispevajo za volilni sklad in tako pomorejo do izvolitve Harrimana. S tem je socialistom v Los Angelesu zagotovljena velika pomoč, kajti ta sklep konvencije pomeni, da dva miliona organiziranih delavcev stoji za sodrugi, ki bijejo volilno bitko.

Konvencija je tudi sklenila, da se morajo vse unije zavzeti takoj za obrambni sklad bratov Me Namara. Večina unij je že prispevala velike zneske in samo iz Milwaukee je odposlanih \$10.000.

Predlog socialističnih kandidatov, da morajo člani organizacije izstopiti iz N. C. F., je propadel. Gompers in Mitchell sta pri ti priliki zopet iztresla ploho praznih besed na socialiste, češ, da "vtikajo nos v business, ki jim ne gre mar". Proti Gompersu so glasovali tudi zastopniki Združenih premogarjev in Zapadne rudarske zveze.

Železniški štrajk.

Dolgotrajni štrajk železniških delavcev gre železniškim družbam že za nohte. "Ako v kratkem ne dosežemo sprave s štrajkarji, ne bodo mogli vlaki voziti", rekel je 23. t. m. Henry Eleh, glavni mehanik v burniških delavnicah Illinois Central-železnice. Na tirih leži 150 lokomotiv, a nima jih kdo popraviti. V sedmih tednih ni bila niti jedna lokomotiva popravljena. Na stotine kár počiva. Ves čas, odkar traja štrajk, vrnil se je jeden sam mehanik nazaj na delo v Burnside. Družba ima sicer dovolj skebov; na stotine jih prihaja dnevno iz iztočnih krajev, toda bossje jih ne morejo porabiti za mehaniško delo. Kljub temu položaju, ko že sami železniški bossje trdijo, da ne morejo več vzdržati brez izučenih delavcev, pa železniški magnetje le še nečejo privoliti v zahteve štrajkarjev.

SLOVENSKI DELAVCI IN SODRUGI V CHICAGI — POZOR!

Glasom resolucije mednarodnega socialističnega biroa v Bruslju — priobčene na drugem mestu današnje številke — z ozirom na Taljansko-Turško klanje v Tripolitaniji, sklicujejo jugoslovanski socialistični klubi v Chicagi, spadajoči Jugosl. socialist. zvezi dne 30. novembra t. l. v NARODNO DVORANO št. 1, 1830 So. Centre Ave.,

VELIK JAVEN LJUDSKI PROTESTNI SHOD

na katerem se bo ožigoasilo provzročitelje sedanje vojne v Tripolitaniji, katere posledice edino občuti Taljanski in Turški proletarjat in ktere okvir se ne nanaša samo na afriško pokrajino, ampak žuga zanetiti celo svetovno vojno, stem, da se dražijo verska čutila.

Govorniki bodo govorili v vseh jugoslovanskih jeziki.

Začetek točno ob 9. uri zjutraj.

Slovenski delavci v Chicagi! Vsi na krov!

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKI TOREK.

Lastnik in izdajatelj:

Jugoslavanska delavska tiskovna družba v Chicago, Ill.

Marčnik: Za Ameriko \$1.50 za celo leto, 75c za pol leta. Za Evropo \$2 za celo leto, \$1 za pol leta.

Opisni po dopovori. Pri spremembi naslova v celoti novega naslova št. 10000.

PROLETARIAN

Owned and published EVERY TUESDAY by

South Slavic Workmen's Publishing Company

Chicago, Illinois.

Glasiilo Slovence organizacije Jugosl. socialistične Zveze v Ameriki.

Frank Podboj, President;

Frank Podboj, Secretary;

Frank Jančić, Treasurer.

Frank Petrić } direktorij.

Još. Bratković }

SUBSCRIPTION RATES: United States and Canada, \$1.50 a year, 75c for half year. Foreign countries, \$2 a year, \$1 for half year.

ADVERTISING RATES on agreement.

NASLOV (ADDRESS):

"PROLETAREC"

3146 Blue Island ave. Chicago, Ill.

Farmer in Socializem.

(Dalje.)

Pred sto leti je farmer sam izdeloval svoje potrebščine. Klal je svojo živino in hranil meso; pridelano pšenico je zmel v bližnjem mlinu. Njegova žena in hčere so izdelovale obleko čoma in čevlje je nosil iz usnja, ki ga je večidel sam ustrojil. Ravno tako je bilo s poljskim orodjem. O mašinah ni bilo ne duha ne sluha.

Danes proizvaža mašina vse, kar farmer potrebuje razen sadja in zelenjave, kolikor je pridelal za svojo lastno porabo. Mašina je ustvarila proizvodnja sredstva, kjer vrvi milijone mezdnih mož, žen in otrok. In ta središča so trgi, kamor mora iti farmerjev produkt.

Trgi so večidel mnogo milj oddaljeni od farm, kar pomeni ugodnost in dobičkonosnost za železnice, ki razvažajo farmerjev produkt po vsi deželi. Moderno proizvodnje in železnica — z drugimi besedami: stroj — sta omogočila združitev posameznikov v svrhu: pridobiti bogastva. Kapitalistični razred je zrasel z nastopom stroja železnice, veletrgovine in bankirstva. Za pridobitev bogastva brez lastnega truda ali dela so tri pota: rent, obresti in dobiček. In ta tri dejstva so razvila kapitalista.

Posejajoč razred je monopoliziral industrijo in zaprl masam individualno produkcijo potrebščin. Potom dednosti prišlo otroci posejajočih slojev do ogromnega kapitala, ne da bi samo eno kapljico srage prelili vanj. Vsedtega sistema, ki se imenuje kapitalistični sistem, smo torej prišli do tega, da danes 75% prebivalstva v Zedinjenih državah tvori neposedujoč, mezdni, delavski, najemniški razred.

Stališče ameriškega farmerja, najsih posestnik ali najemnik, je danes približno sledeče:

On producira surovine. Kapitalist kupuje njegov surov produkt po cenah, ki jih narekuje sam. Produkt potem pošlje kapitalist po svoji železnici v svoje tovarne, kjer ga spremeni v porabni produkt za porabo (konsumpcijo), odkoder gre zopet po njegovih železnica v njegove veleprodajalne. Odtam šele pride na trg pred odjemalce, med katerimi je tudi — farmer.

Farmer n. pr. prodaja živega prešiča po 6 centov funt, a pozneje mora plačati v mesici 30 centov za funt slanine.

Proda kravo po 4 cente funt, a plačati mora 20 centov za funt "steak".

Njegova desetcentna pavolja se spremeni v 40centno podelano svilo.

Koža njegove krave pride nazaj v obliki čevljev, za katere je treba plačati \$3 do \$6 par in v mnogih slučajih s papirnatimi podplatmi.

Volna, za katero dobi komaj 18 centov funt, se vrne v obliki koca in cena je \$10.

Farmerjeva pšenica, katero prodaja po 90 centov bušelja, stane v obliki moke \$3, a v obliki kruha pa \$4 bušelja.

Toda to so samo povprečne številke. V resnici pa v mnogih krajih plača farmer veliko več za ži-

vila in obleko, ki je izšla iz njegovega surovega produkta.

Ali je torej farmer res neodvisen gospod?

Česa je treba farmerju?

Najemniški poljedelci potrebujejo predvsem zemljo, katero bi obdelovali, ne da bi plačevali rent. Socialisti v nekaterih državah zahtevajo potom njih programov, da bi država pokupila neobdelano zemljo od velikih "landlordov" in jo prepustila proletercem proti majhni odškodnini. Ta načrt bi se dal izpeljati v nekaterih državah, n. pr. v Oklahomi, kjer so zemljišča po ceni in zelo produktivna. Ne bi pa šlo povsod, kot n. pr. v Iowi, Illinoisu, Kansasu, Nebraska itd., koder je zemlja draga in obrestovanje najsih tudi po 4% presega rentne cene.

Dalje zahtevajo socialisti stopnjevalni — ali naraščajoči davek (graduated tax) od zarentanih zemljišč, zlasti tistih, ki so v rokah inozemskih kapitalistov (Angležev), da bi na ta način prisilili kar bi omogočilo revnejšim slojem nakup istih.

(Konče prih.)

KRŠČANSKA CERKEV IN VOJNA.

Sedaj, ko je italijanska vlada liki roparska družal vpriporila kapitalističen napad na Tripolitanijo, se ne sme prezreti poročila, ki pride iz Vatikana. Vatikan je namreč z zadovoljstvom pozdravil nameravano zasedbo Tripolitanije po Italiji. V Vatikanu so namreč mnenja, da bo italijansko gospodarstvo v Tripolitaniji pospeševalo razvoj katoliških misijonov. Kakor zatrjuje vatikanski dopisnik lista "Secolo", je papež Pij navdušen zagovornik podjetja v Tripolitaniji. Rad bi bil javno izrazil svoje občutke, toda kardinal državni tajnik Merry del Val ga je od tega odvrnil. Vstrajal pa je papež na tem, da vsaj "Osservatore Romano" ne napada podjetja in to željo se mu je moralo izpolniti. Papež, "nezmotljivi" glavnik cerkve, je torej jako navdušen za človeško klanje na debelo.

Isto krščanstvo, ki je oznanjevalo nepopačen Kristov nauk, prvotno krščanstvo je bilo ne le nasprotno vojni, temveč tudi vojni službi. Vtrajalo je trdno na ideji večnega miru. Pod gospodarstvom križa, znamenje odrešenja, naj bi se bila ustanovila država miru. Prenehalo naj bi vsako nasilje in podjarmljenje. Rek: "Mir ljudem na zemlji, ki so dobre volje" naj bi odpravil vojno, prepil, sovraštvo in strasti človeštva.

Razni cerkveni učitelji, ki jih je cerkve proglasila svetnikom, potrjujejo temeljito nasprotje stare cerkve proti vojni in kot vojnemu bistvu celo proti vojaški službi.

Od tiste dobe pa, ko so se interesi cerkve zvezali s posvetno oblastjo in je cerkve sama postala činiteljica posvetne moči, se je tudi cerkveni nauk razvijal v nasprotni smeri. Kmalu je začela učiti, da je vojna služba ne le dovoljena, temveč celo potrebna. Sklepi cerkvenih zborov so predpisovali prisega za zastonj in izrekli cerkveno prokletstvo nad ubežniki. Srednjeveško krščanska cerkev je naravnost posvetila vojno rokolodstvo; bojevito viteštvo je postalo "krščanski stan". Iz boga ljubezni se je napravilo "boga moritvo". Zastave in orožje se je blagoslavljal. Gospodstvo cerkve je celo dovedlo do strašnih verskih bojev, v katerih se je prelivalo reke človeške krvi.

En del naših sodobnikov je na lastni koži skusil zadnje vojske sredi pretečenega stoletja. Cerkev ni storila ničesar, da bi te vojske zabranila. Katoliška kakor tudi protestantska duhovščina je prosila "gospoda vojnih trum" za zmago tiste vlasti, kateri je bila podložna in s katero je bila v zvezi interesov. Ni ga smešnejšega izraza religioznosti, kakor če klečijo farji in njih ovčice pred povsem narodnim in vse ljudi enako ljubečim "ednim bogom krščanstva" ter ga prosijo za zmago svoje dežele in za poraz nasprotnika. Ako molijo pogani svojega "narodnega boga" in ga prosijo za krvavo lovoriko, je v tem še logika. Toda kje ostane božanska ideja in logika pri krščanskih cerkvenih moških?

Bogoslovci in "služabniki božji" krščanske cerkve so, razven redkih izjem, skozinsko "Dobro-

misleči, zvesti patrijotje", to je ljudje, ki z gospodujočimi obdastniki harmonično mislijo in čutijo. Takim patrijotom bi pa kaj slabo pristojalo, ako bi se izjavili proti vojni, militarizmu in njegovim vzrokom in ako nastane krvava vojna z vsa strahotno grozovitostjo, se na najenostavnejši in najudobnejši način z njo sprijaznijo — vojna je "poslana od boga" in proti temu kar "bog pošlje", človek naj ne godrnja; to mora potrpežljivo, da celo z veseljem prenašati.

Socialna demokracija, ki hoče mir, pa obrekujejo in preganjajo kot brezbožno in nekrščansko spoznavci tiste vere, katere ustanovitelj je oznanjeval evangelij miru in ljubezni do bližnjega.

Razno.

Papirnat povodenj. Število listov vsega sveta se da seveda sam približno izračunati. List "Energie Francaise" je napravil tak poskus za leto 1908 pa pride do zaključka, da izhaja na vsej zemeljski obli 75.000 listov. Od teh jih pride na Evropo okoli 20.000, na Azijo 3000, na Afriko 500, ravno toliko na Avstralijo in 51.000 na Ameriko, od teh 12.500 na Zedinjene države. Natančneje podatke imamo za nekatere evropske države. Iz ročnega besednjaka za državne vede povzemamo, da je izhajalo leta 1910 v Nemčiji 3929 listov, na Francoskem 1350, v Italiji 2067 in na Španskem 310. V Avstro-Ogrski je bilo leta 1905 okoli 610 listov v nemškem jeziku in več sto madjarskih in čeških listov. Izmed listov v Nemčiji jih je izhajalo največ na Pruskem, namreč 2306, na Bavarskem 438, na Saškem 254, na Württembergem 183, v turinških državah 149, na Badenskem 169, na Hesenskem 115, ostanek odpade na druge zvezne države. Izmed 3929 listov leta 1910 v Nemčiji se jih je imenovalo 1349 nestranskih; 710 je bilo uradnih in drugih vladnih listov, 492 klerikalnih, 388 svobodomiselnih, 378 splošno narodnih, 303 konservativnih, 192 narodno liberalnih, 100 socialnodemokratičnih in 17 poljskih in danskih listov. Iz teh podatkov je razvidno, da imata skoro najslabši stranki, svobodomiselnja ljudska stranka in svobodomiselnja zveza, skoro najmočnejše časopisje; samo centur razpolaga še z močnejšim časopisnim aparatom. Socialna demokratska stranka razpolaga razmeroma z majhnim številom svojih listov. Toda njeno časopisje se naglo razširja in ima vedno večji vpliv, ker je njega naklada jako velika.

Zanimivi spomini kardinala Galimbertija. Iz Rima poročajo: "Corriere della Sera" priobčuje zanimive dokumente kardinala Galimbertija iz tiste dobe, ko je bil kardinal nuneij na Dunaju. Galimberti je zahteval svoj čas od Bismarcka, naj nastopi Nemčija zato, da dobi sveta stolica Rim nazaj. Bismarek je odgovoril, da bi vrnitev Rima stolici povzročila v Italiji revolucijo, ki bi strmoglavila svojsko dinastijo, nakar bi se italijanska republika zvezala s francosko. Taka zveza pa ne bi imela nobene koristi ne za stolico ne za splošni evropski mir in red. Nato je vprašal Galimberti Bismarcka: "Ako pa bi napovedala Francoska Italiji vojno, da bi sveti stolici prisvojila prejšnjo neodvisnost, ali bi se katoliška Avstrija temu upirala?" Bismarek je odgovoril: "Najprej je treba živeti, šele potem se lahko misli na katolištvo. Za Avstrijo je zveza z Italijo in torej bramba Italije proti francoskemu napadu življensko vprašanje."

Turško-italijanska vojna. Iz Carigrada poročajo, da so pred nekaj dnevi italijanski vojaški aeroplani vrgli bombo na turško bolnišnico v Ain Zara. Bolnišnica je bila razdana in večje število turških ranjencev je usmrčenih. Italijanska vlada seveda taji to barbarstvo, kakor vsako stvar, ki jim ne ugaja. Italijanska posadka v Tripolisu se še drži v starem mestu in odbija napade turško-arabskih čet. Italija sedaj grozi z blokado v Dardanelah pred Carigradom.

Socialisti v rimskem mestnem svetu so 25. t. m. vpriporili veliko protivno demonstracijo. Župan je hotel govoriti patrijotični govor, toda ni mogel. Seja je bila

suspendirana v največjem nemiru. Nezadovoljnost proti vojni se širi po vsi državi, kar socialisti še bolj podpirajo. Vlada je v skrbeh.

Kitajska revolucija. Dr. Jet Juan Sen, na čegar glavo je cesarska vlada v Pekingu razpisala velikansko nagrado pred par leti in kateri se je več let nudi v Ameriki, je sedaj na potu domov, kjer prevzame aktivno vodstvo revolucije. Med potjo se je Jet Juan Sen ustavil v Parizu, kjer je od dveh bank izposloval večje posojilo za novo kitajsko republiko, nazvano Zedinjene Države Kitajske. Dr. Sen izjavlja, da bo nova republika umerjena po načinu Zedinjenih Držav ameriških. Vsaka provinca in kolonija bo imela avtonomijo in svoj domači zakonodajni zbor. Le na ta način, pravi Sen, se zamore obraniti velika kitajska država in napredovati v smislu zapadne kulture.

Mandžuri se še vedno trdovratno branijo v Nankingu. Republikanci so v nedeljo vzeli utrdbe ob reki Jangsi Kiang in zaplenili veliko zalogo topov in streljiva. Cesarsko brodogeje je prestopilo na stran revolucionarjev in odprlo ogenj na Mandžure. Med bitko so se vneli petrolejski vreli, ki so last Rockefellerjevega trca, ob reki in plamen je svingal 400 čevljev visoko. Republikanska armada pred Nankingom šteje čez 25.000 mož. — Iz Pekinga je dospela vest v soboto, da se je cesarska vlada v zadnjem obupu na tihem zvezala z Japonsko in Rusijo z namenom, da ji ruske in japonske čete pomorejo udariti revolucijo, zakar dobiti obe državi Mandžurijo. Ob kitajski meji v iztočni Sibiriji kar mgoli ruskih kozakov.

NOVEJŠI VESTI.

Zvezni sodnik F. M. Wright v St. Louisu je v soboto ukazal, da mora T. Woods, predsednik lokalne kotlarske unije v ječo kot porek za vsako "zločinsko dejanje", ki ga slušajo zakrivajo štrajkarji I. C. železnice v dotičnem okrožju. "Pojdite delat!" zahteval je tiranski sodnik napram štrajkarjem.

Šangaj, 27. nov. Republikanci so premagali cesarsko armado pred Nankingom iz zasedil del mesta. Bitka je trajala čeli dan v nedeljo in padlo je čez 2000 mož. Mesto je skoro popolnoma razdajano. Revolucionarni vodje se pripravljajo za naskok na Peking.

Tokio, 27. nov. Japonske čete v Nagayi so dobile ukaz, da odrinejo v Tien Tsin in proti Peking.

London, 27. nov. Italijanska poročila se glase, da so Turki v nedeljo zjutraj pred zoro nagloma napadli Derno in Tripolis. Boj je trajal več ur in Turki pred Tripolisom so že zmagovali, nakar so naglo priplule tri italijanske bojne ladje z bližine in streljale na turške čete. Turki so se umaknili in pustili 40 mrtvih in okrog sto ranjenih.

McNAMARA PRED SODIŠČEM.

Izbranih je osem stalnih porotnikov. Sodnik Bordwell — kateri vsak dan spreminja svoje mnenje in lastne razsodbe — je zadnji petek ponovno razsodil, da so sposobni tudi dotični porotniki, ki si poprej ustvarijo svojo sodbo glede krivde ali nekrivde obtoženca. S tem je pouspešno izbiranje porotnikov in ostali štirje sedeži bodo najbrž zasedeni tekot štirinajst dni.

Zadnji začasni porotnik, proti kateremu je zagovornišvo napelo vse sile, da ga zavzre, je bil H. S. Beaman, kateri je naravnost izjavil, da veruje v krivdo McNamara. Velik boj med zagovorništvom in tožiteljstvom je trajal tudi radi C. O. Collins, kateri je milijonar in bivši veletrgovec iz Pittsburga. Collins je rekel, da ima svoje predsodke proti umijskim delavcem radi štrajka v Allegheny pred nekaj leti. Zagovornik Davis je ostro protestiral proti sprejetju takega porotnika, a sodnik je kratkoma zavrčal. Kako daleč gre naduta omejenost in pristranost sodišča, je razvidno tudi iz tega, da tožiteljstvo zavrača tudi katoliške Ire in katoličane sploh, ako je slučajno kateri med porotniškimi kandidati. Znano je namreč, da sta brata McNamara katoliška Irea.

SOCIALISTIČNI PREGLED.

Izmed 271 socialistov izvoljenih letos v razne mestne in okrajne zastope in urade v Zed. država je po poklicu: 33 rudarjev, 17 farmerjev 45 fabriških in strokovnih delavcev, 14 transportnih delavcev, 5 odvetnikov in 9 zdravnikov.

Mednarodni socialistični biro v Bruslju je pred nekaj dnevi obelodanil pismo, katero je pisal biro Ahmed Riza, predsednik nižje zbornice v turškem parlamentu. Pismo je naslovljeno na sodr. Emila Vandervelde in je došlo takoj po izbruhu Tripolitanske vojne. Ahmed Riza se s tem pismom obrača na mednarodno socialistično stranko in prosi nepristranske sodbe glede tolovaškega napada Italije v Tripolisu. Pismo je obširno in zelo interesantno; žal da ga radi pomanjkanja prostora ne moremo priobčiti v celoti. Proti koncu se glasi: "Kakšen pomen naj še imajo besede: ljudsko pravo, pravica, človečanstvo, moralna načela? In kako Turčija odgovarja na nevredno postopanje Italije? Z moralnim čutom, kakršnega težko razume zapadna Evropa, Turčija še vedno ne mara izgnati — dasi bi imela popolno pravico — 40.000 Italijanov iz svojega ozemlja, ki so umirajoči lakote prišli k nam in s pomočjo naše gostoljubnosti našli so v Turčiji svoj obstanek. Kaj bi se zgodilo z njih ženami in otroci, ako bi jih pregnali? To dejstvo poleg mnogih drugih zasluži premisleka od strani Evropejcev in zlasti od strani socialistov. S teškim srcem ostajam Vaš Ahmed Riza." To je prvo uradno poročilo od strani evropske vlade naslovljeno na zastopnike organiziranega svetovnega socialističnega gibanja.

Socialistična zmaga v Schenectady, N. J., je stala tamošnje sodruge okrog \$50. Geo R. Lum, župan, je potrosil \$30 za volilno kampanjo, legislator H. M. Merrill \$6 in ostali izvoljeni sodrugi \$3—\$2 itd. eden sam pogoreli republikanec, ki je kandidiral za aldermana, je potrosil \$600.

Velikanski protestni shod socialistov proti Tripolitanski vojni so se vršili pretečni teden v Parizu, na Dunaju, v Pragi, v Nemčiji, Belgiji, na Portugalskem in po drugih krajih. Največji je bil v Parizu, kjer so govorili znameniti sodrugi Jaures, Vandervelde, Lauche, Sembat in Pressense.

V novem švicarskem parlamentu je deset socialistov. Stranka je dobila v celi republiki 105.930 glasov.

Rev. Alfred W. Arundel, rector ene najbolj prominentnih episkopalnih cerkv v Ameriki v Pittsburgu, se je odpovedal duhovništvu z namenom, da posveti vse svoje moči propagandi za socializem.

SOCIALISTI NA DELU.

Socialistična administracija v Milwaukee je pretečni teden ustanovila brezplačni pravni oddelek za revne delavske sloje. Vsak, kdor ima opraviti z sodiščem, a nima denarja, da bi najel požrešnega advokata, se lahko sedaj za teče k odvetnikom tega oddelka in dobil bo pravno pomoč zastonj. Seveda, odvetniki, ki služijo stari strankam in se mastiijo ob žuljih siromakov, bodo zopet vpili, da socialisti "uničujejo business" vsledčesar jih je treba pregnati iz mestne hiše.

Sodrugom naznaje!

Srbski sodrugi so izdali posebne marke za tiskovni fond, namenjen, za večkratno izdajanje njih lista "Narodni Glas", ki sedaj izhaja dvakrat na mesec.

Tajnik srbskega odseka, je razposlal tudi na slovenske klube dotične marke. Vsaka marka velja deset centav in se jih vporablja pri pošiljanju pisem, za agitacijo. Kakor Proletarec, tako je tudi Narodni Glas glasilo Jugoslovanske socialistične zveze in je torej skrb za vsakega v to spadajočo zvezo, da zanj po svoji moči stori, kar največ more, bodisi v gnetnom ali pa moralnem oziru. Z novim letom — pravijo srbski sodrugi — mora postati Narodni Glas" tednik. Da se to izvrši, je dolžnost vseh jugoslovanskih socialistov, združenih v Jugosl. socialist. zvezi!

Naj ta oklie rodi zaželjeni vspeh! Naprej za jugosl. socialistično časopisje!

Dopisi.

La Salle, Ill.

KAJ JE VZROK?

S tem uprašanjem želim nekotiko spregovoriti, kaj je pravzaprav vzrok, da se slovenski delavci v naši nasebini zadnje čase tako malo zanimajo za socializem. To seveda ne zadene samo slovenske delavce, ampak zlasti sodrugi, ki so že leta nazaj pristopili k socialističnemu klubu in žrtvovali že mnogo časa in denarja za svoj ideal. — Kaj je vendar temu vzrok, da so postali kar naenkrat tako mlačni za vse skupaj? Z raznih časnikarskih poročil vidimo, da so socialisti zavzeli Ohio 17 mest z raznimi uradi kar se godi drugod, bi se zgodilo lahko tudi v La Salle, če bi sodrugi imeli malo več potrpljenja, malo več korajže in delavnosti. Zmagne pridejo same od sebe, treba jih je vojevati, zato pa je treba v prvi vrsti složnosti in neusahljive požrtovalnosti. Malo manj govoriti pa tisto dobro premisliti, je največkrat najbolje.

Pa bo dejal kdo: kaj bodo Kranjski socialisti. oni so podobni vjakom brez orožja, (misi se namreč, da še nimajo državljanskih pravic.) To je v gotovi meri že resnica; ampak s tem še ni dokazano, da si Kranjski socialisti teh pravic ne morejo nabaviti. Kako? — Stara pesem: zanimaj se za socialističen klub, pa si s pomočjo članov, nabavi po zakonih državljansko pravico, z drugimi besedami, puško, da boš mogel na volilni dan sprožiti, da bo kaj zalogo za socialističnega kandidata. Stara pesem je tudi, da če se želi imeti vspehe, je treba imeti nekaj novecev za socialistično literaturo, treba je imeti pa tudi ljudi — sodrugov, da to literaturo raznese po hišah; kajti dokler je na kupu, nima prave vrednosti, treba je vsebino napeljati ljudem v glavo.

Ni treba torej poslušati tiste, ki čez vse to zabavljajo in blatijo naš klub, ampak postani prej komogoče član Jugosl. socialistične zveze potom naše skupine v La Salle, potom ktereга si obenem član mednarodne socialistične stranke po vsem svetu.

Slovenski delavci in obrtniki v La Salle, pridružite se delu, ki ga vrši in ki ga ima vršiti slov. socialistični klub. Prihodnja seja kluba bo dne 26. novembra ob 2. uri popoldne. Redne seje so vsako četrto nedeljo v mesecu. — Pridite in pripeljite seboj prijatelje in znanec, pa se boste prepričali, da socialisti žele in uče prav za vse ljudi, ki si z lastnimi rokami služijo svoj vsakdanji kruh. Pustimo vse osebne zavisti, osebne mržnje, na stran, pa začnimo takoj kampanjo za leto 1912. Utrdimo svoje postojanke in pokažimo svetu, da živimo in da smo še vedno stari boritelji za našo sveto stvar.

Še enkrat torej: dobrodošli vsi! Seje se vrše v dvorani sodr. Val. Potiška, 1237 — 1st Str. in sicer, — kakor ja rečeno, vsako četrto nedeljo v mesecu, točno ob 2. uri popoldne.

S socialističnim pozdravom, Val. Potisek, tajnik.

Igonville, Ill., v novembru.

Cenj. uredništvo Proletarca: — Priloženo pošiljam naročnino za Proletarec in želim, da bi list čimprej začel izhajati v povečani obliki.

Z delom gre tuka vse precej dobro. Delamo sedaj vsak dan, vendar ne svetujem nobenemu hoditi v ta kraj za delom, ker delavcev ne primanjkuje. Zasluzek je srednji.

Delamo za C. M. st. P. C. Dne 13 novembra smo obhajali dveletnico od kar je ravno ta velekapitalistična družba pomorila v svojih rovih v Cherry nad tristo promogarjev.

Udeležili smo se odkritja spomenika teh nesrečnih žrtev, katerega jim je postavila U. M. W. of A. v spomin. Tega dne smo korakali na lice mesta korporativno. Slišali smo več govornikov, kateri vsi so bili sedanji krivični družabni red, ki četi lenuha a uničuje delavne sloje, ki ustvarjajo kulturo in sploh omogočujejo napredek in civilizacijo.

Tisti dan sem govoril z mojim prijateljem, ki živi v Cherry, povedal mi je, da je tam prav slabo in da se dela le toliko, da se človek preživi. Tako je danes pod

socialističnim sistemom. Zato pa...

nobene politične stranke, torej tu...

organizatorjev—z vsemi govorniškimi...

ter ne hudomušno povpraševali,...

je namreč moje mnenje. Zakaj v...

župnika, svetovali, da pošljete...

Kenosha, Wis.

Že od početka, odkar se je usta...

Zelo potrebne in velike važnosti...

ter ne hudomušno povpraševali,...

je namreč moje mnenje. Zakaj v...

župnika, svetovali, da pošljete...

Reformirati cerkev ali njene...

Pregled gospodarskega, prosvetnega, organizatoričnega in političnega stanja Jugoslovanskih socialističnih skupin Jugoslav. soc. Zveze od 1. julija do 31. oktobra 1911.

Table with columns for 'IZDATKI' (Expenses) and 'Dobrotstojnih članov' (Active members), listing various categories and amounts.

* Primanjkljaj. * Aug, sept. in oktober. (—Slov. osv. odbor dobil \$1 premalo.) * Primanjkljaj.

Stranka

Slovenski odborniki Jugosl. socialist. Zveze.

Potom splošnega glasovanja so bili v glavni odbor Jugosl. socialistične zveze...

NATURALIZACIJSKI ZAKON

Preje izkazano \$300.00 Mike Kulovic, Chicago, Ill. 30

TISKOVNI FOND.

Sodrug! Naš list je naše najmočnejše orožje! Njeguimo ga!

ZA CLEVELAND IN OKOLICO je zastopnik Proletarca A. Gradišher, 1158 E. 61. Str. Pooblaščen je pobirati naročnino, kolektati oglase in urediti sploh vse posle tičooe se Proletarca.

MATI.

Socialen roman v dveh delih.

Spisal Maxim Gorkij.

(Dalje.)

Kjer je bil Pavel, tam so bile knjige in časniki! Tedaj je Pavel razširjal knjige! Aha! Orožniki ljubijo tako nečloveško človeka, da bi najraje razsekali ga na kosce, da bi o njemu ne ostal niti spomin.

— Razumem, uvidevam, — je rekla mati žalostno. — O, Bog, kaj naj storimo?

— Ujeli so jih, vrag naj vzame vse! — je prihajal glas Samojlova iz kuhinje. — Nadaljevati moramo z delom. Pa ne radi načel samih, ampak da rešimo naše sodruge.

— Pa nimamo človeka, da bi zvršil delo — je pridjal smehljaje Jegor. — Imamo čtivo prve vrste, ali kako ga vtihotapiti v tvornico, to je vprašanje!

— Vsakega zdej preiščejo pri vratih — je opomnil Samojlov. Mati je ugibala, da nekaj pričakuje od nje. Razumela je, da bi lahko pomagala svojemu sinu in hitela je vprašati:

— Dobro. Pa kaj zvršimo? Samojlov je stal med vrati, da bi odgovoril.

— Pelagveja Nilovna, ali poznate Marijo Korzunovo, kramarico?

— Seveda!

— Govorite z njo, ako morete vtihotapiti naše blago.

— Plačali bi ji, — je pripomnil Jegor.

Mati je odmahala z roko. — Ah, ne! Ona je klepetulja. Ne! Da bi pronašli, da prihaja od mene, iz te hiše... ah, ne!

Nakrat je pričela s prijaznim in tihim glasom, kot da bi ji prišla hipna ideja.

— Dajte meni, dajte meni. Zvršila bom sama in našla pravo pot. Vprašala bom Marijo za pomoč. Zaslužiti moram za življenje, četlaji moram. Nosila bom obed v tvornico. Da, zvršila bom!

Položivi roke na prsi je zagotavljala, da uredi vso stvar in naposed zmagoslavno vzkliknila:

— Uvidijo naj — Pavla Vlasova ni, a njegova roka sega tudi iz zapora...

Vsi trije so tudi oživali. Jegor si je mel roke in smehljaje dejal:

— Imenitno! Če bi vedeli, kako imenitno je. Naravnost — prelepo.

— Kakor na naslonjač sedem v ječo, če se to posreči! — je dejal Samojlov in si zadovoljno mel roke.

— Oh, mamica — kakšna krasotica! — je hripavo kričal Jegor. Mati se je nasmehnila. Jasno je bilo: če bodo listki vedno prihajali v tovarno — gosposka uvidi, da jih sin njen ni razširjal. V zavesti, da mora izvršiti to nalogo, je kar trepetala od radosti.

— Kadar obiščete Pavla, — je dejal Jegor, — povejte mu, da ima imenitno mater...

— Jaz ga bom prej videl! — je dejal Samojlov in se nasmehnil.

— Kar povejte mu — da vse potrebno ukrene! Oh, da bi on vedel zato...

— A če ga ne zapro? — je vprašal Jegor in pokazal na Samojlova.

— No, in kaj potem?

Oba sta se zakrohotala. Spoznavši svojo napako, se je sama tiho in zmedeno, nekam lokavo zasmejala.

— Lastna koža je človeku najbližja! — je rekla in pobesila svoje oči.

— To je res! — je vzkliknil Jegor, — zavoljo Pavla se nikar vznemirjati in žalostiti. Še čeljeji se povrne iz ječe. Tam se oddahne in se še to in ono nauči, a v prostosti nima časa za take reči... Trikrat sem že sedel in še vselej sem imel, če že ne posebne zabave, nedvomno korist za srce in dušo.

— Kako težko sopete! — je dejala Vlasovka in prijazno pogledala njegovo preprosto obraz.

— To ima svoje posebne vzroke! — je odgovoril in ji stisnil roko. — Torej stvar je sklenjena? Jutri vam prinesem material... in znova se zavrti kolo razdejanja večne teme. Živela svobodna beseda, živelo materino srce. Na svidenje!

— Na svidenje! — je dejal Samojlov in ji krepko stisnil roko. — Svoji materi meniti morem kaj takega...

— Še vsi bodo razumeli! — je pripomnila Vlasovka — Vsi do zadnjega!

Ko sta odšla, je zaprl duri in poklekivši sredi izbe je začela moliti; zunaj je šumel dež. Brez besed je molila, z veliko mislijo na ljudi, na vse ljudi, ki jih je Pavel uvedel v njeno življenje. Kakor da bi stopal med njo in svetniškimi podobami, na katere je gledala — preprosti vsi, drug drugemu bližnji in osamljeni v življenju.

Zjutraj zarana se je odpravila k Mariji Korsunovi.

Branjevka, pomaščena in klepetava kakor zmerom, jo je sočutno sprejela.

— Kaj žaluješ? — je vprašala in potrkala mater s tolsto svojo roko po plečih. — Pusti! Vzeli so ga, zaprli, kaj je to? Prav nič hudega ni. Prej so ljudi zaradi tatvine v ječo metali, zdaj so jih začeli zaradi resnice. Pavel je mogoče, katero preveč rekel, ampak za vse se je postavil — vsi ga razumejo. Ne vznemirjaj se! Vsi vedo, četudi vsi ne povedo, kdo je za kaj... Hotela sem že k tebi, pa ni kedaj. Kuham in prodajam, a vendar bom umrla v revščini. Ženini me skubejo, pošteno me skubejo, ti prokleti cigani. Vse bi ogledali, kakor ščurki hleb... Če zbereš nekaj desetakov, se ti že pokaže taka mrha — in ti zliže denar. Ženski je res hudo. Preklecana služba na svetu!... Enemu je težko, za dva — ni kaj.

— Veš, prišla sem te prosit, da me vzameš za strežnico! — je segla klepetulji v besedo.

— Kako je to? — je vprašala Marija, in ko je slišala prijateljičev, je pritrjevalno pokimala z glavico.

— To pa, to! Ali se še spominjaš, kako si me nekaj skrila pred mojim možem? No sedaj te pa jaz obvarujem pred bedo... Vsi ti morajo pomagati, ker sin tvoj trpi za splošno stvar. Fant od fare je, to pravijo vsi kakor en mož in vsi ga pomiljujejo. Rečem ti, gosposki se ne obeta nič dobrega od teh aretačij le poglej, kaj se godi v tovarni? Kako govore, moja ljuba. Oblastniki tam mislijo, da je že vse dobro, če zgrabijo nekaj ljudi za peto! Ampak stvar je taka, da se jih sto postavi po robu, če jih deset udariš! Z delavcem mora človek oprezno ravnati — nekaj časa trpi, potem pa pošteno vzroji.

Razgovor se je končal tako, da je Vlasovka drug dan bila v tovarni z dvema posodoma jedi, a Marija sama je prodajala na trgu.

(Dalje prih.)

FORMULA ZA PRAVILA KRAJEVNIH KLUBOV.

Českokrat poprašujejo krajevni tajniki, kako se vodi poslovanje klubov, kakšen naj bo dnevni red itd. Ker do danes Zveza še ni izdala tozadevnih informativnih knjižic, da bi se to prej ali slej zgodilo, podaja tajništvo v sledečem kratko navodilo, po katerem naj se tajniki klubov ravnajo, dokler ne izide o tem obširnejša knjižica. Navadna pravila krajevni klubov so sledeča:

Člen 1. Poslovanje krajevni klubov.

§ 1. Poslovanje kluba se vrši a) potom sej članstva; b) potom predsednika, tajnika in takih uradnikov, katere izvoli klub.

§ 2. Predsednik se voli pri vsaki seji.

§ 3. Člani kluba si izvolijo v decembru vsakega leta zapisničarja, tajnika in organizatorja — in sicer za eno leto.

§ 4. Na vsaki redni decemberski, aprilski in oktobrski seji kluba se izvoli dovoljeno število delegatov v okrožni odbor (County Central Committee), za eno leto. To velja za klube, ki spadajo v County organizacijo.

Člen 2. Dolžnosti uradnikov.

§ 1. Predsednik predseduje in ima le odločilen glas, če se je odločilo pri glasovanju enako število glasov. Podpisuje na seji vse uradne listine.

§ 2. Tajnik — Sklicuje seje in predseduje dokler ni izvoljen predsednik; vodi finančno knjigo dohodkov in izdatkov; pobira mesečne prispevke, za katere daje članom strankine ali izvanredne marke; vodi korespondenco s State, County in gl. tajnikom Jugosl. socialistične Zveze; hrani listine in premoženje kluba proti varščini; (Če jo klub zahteva) — vodi natančen imenik dobrostoječih in drugih članov; podpisuje vse uradne listine; imeti mora vpogled v vse delo v klubu.

§ 3. Zapisnikar vodi zapisnik in pomaga v vsakem oziru tajniku.

§ 4. Odbor za razsodišče ima (Kako se voli ta odbor, glej zvezna pravila) a) sprejeti opravniki (dnevni red) umerjen svojemu poslu; b) preiskati vse obdolžitve proti članom ali uradnikom v klubu; c) poklicati in izprašati vse potrebne priče; d) doprinesti vse politične informacije in druge važne vesti, ki bi zamogle potom akcije tega odbora koristiti klubu in napredku socializma; o vseh poizvedbah in obtožbah ima predložiti pisano poročilo.

§ 5. Nadzorni odbor ima pregledati vsake tri mesece enkrat vse finančne knjige; o stanju dohodkov in izdatkov poročati potem na prvi klubovi seji.

Dnevni red seje.

1. Volitev predsednika;
2. Čitanje zapisnika zadnje seje;
3. sprejemanje novih članov;
4. uplačevanje;
5. čitanje dopisov in računov;
6. poročilo tajnika;
7. poročilo organizatorja;
8. poročilo posebnih odborov;
9. poročilo stalnih odborov;
10. nedokončana opravila;
11. razno.

OGLAS.

SLOVENC v Herminie, Pa., iščejo pevskega učitelja, kateri bi kot tak, če ima zmožnosti, poučeval tudi v angleščini, ker se tukajšnji rojaki zanimajo za šolo. Glede plače in pogojev sploh, bi se domenili pismenim putem. Kdor ima zmožnosti naj piše na Ant. Sornig, Bx 202, Herminie, Pa. (3x) West Moreland Co.

Slučaji, ki se vlačijo.

Podčasnost zahteva bočrilo in istočasno tudi jačilo. Slučaji, v katerih se ozdravljenje vleče, zahtevajo sredstvo, ki vsebuje oboje, zdravo, lahko bočrilo in energično toniko. V tem oziru je Trinerjevo Ameriško zdravilno grenko vino, nea najboljših sredstev, ki se sestavlja iz ojačevalnih želez in bodrilnega rdečega vina. Ono bo najprvo izčistilo prebavne organe in jih držalo čiste, ker bo odstranilo iz trupla vse nevarno kipeenje v drobovju. Vsled tega bo nastal nov, zdrav tek, redna prebava polna kri in redno krovoenje. Ojačilo bo živce in bo spreobrnilo vse organe v delovanju. Vzeti bi morali nekoliko čaše vsaj takrat, kadar potrebujete bočrilo toniko in se čutite nerazpoloženi, utrujenim, in zabasanim.

V lekarnah Jos. Triner 1333—1339 So. Ashland Ave. Chicago, Ill.

NAROČITE SE NA DNEVNIK "ZARJA"!

Kdor želi čitati podučne članke o socializmu in novice iz starega kraja, ta naj se naroči na edini slov. socialistični dnevnik "ZARJA."

"Zarja" izhaja v Ljubljani, Selenburgove ulice št. 6/II in stane za Ameriko \$6 za celo leto.

Stara navada je zdraviti revmatizem, trganje po udih, neuralgijo, zvinjenje itd. z Dr. Richterjevim "Pain Expeller". Pravi Pain Expeller se dobi tudi v Ameriki v sleherni lekarni za 25 centov steklenica in se spozna po varstveni znamki s sidrom. Pri kupovanju je treba na to paziti.

Slovenecem in Hrvatom priporočam svoje moderno brivnico. FRANK ZORNJAK, 1837 So. Centre ave., Chicago, Ill.

Vse konzularne in notarske zadeve (civilne in vojaške) prevzema v hitro in uspešno izvršitev Ivan Kaker, 220 1/2 Grove St., MILWAUKEE, WIS.

ALOIS VANA — izdelovatelj — sodovice, mineralne vode in raznih neopojnih pišč. 1837 So. Fisk St. Tel. Canal 1466

I. STRAUB URAR

1010 W. 18th St. Chicago, Ill. Ima vedjo zalogo ur, veršic, prenos in drugih dragotin. Izvršuje vsakovrstna popravila v tej stroki zelo nizki ceni.

CARL STROVER Attorney at Law Zastopa na vseh sodiščih. St. sobe 1009

133 E WASHINGTON STREET, CHICAGO, ILL. Telefon: Main 3989

ROJAKI v Waukeganu! Če kočete piti dobre pijače in se zabavati po domače pojdite k

B. Mahnich-u, 714 Market Street, Waukegan.

Pri njemu je vse najbolje. Kdor ne vrjame, naj se prepriča.

DOBRA, DOMAČA GOSTILNA v Clevelandu, Ohio J. SVETE po domače pri ZALARJU 6120 St. Clair ave

toči vino, pivo in žganje prve vrste. Smedje prve kvalitete so na prodaj. Za mnogobrojen poset se priporoča rojakom v Clevelandu, pa potnikom Lastnik.

Za dobre fotografije SE OGLASI pri Wilre

dobropoznanemu fotografu, ki izdeluje vsakovrstne in najfinejše slike: otroke, družine, skupine, ženitve in društvene skupine.

Fotografira tudi zvečer po naročilu.

1438-1440. BLUE ISLAND AVE., CHICAGO. NA VOGALU 14. PLACU. TELEFON CANAL 287. USTANOVljENO 1883.

Zdravljenje v 5 dneh

Varicocele Hydrocele BREZ NOZA IN BOLEČIN

Ozdravim vsakega, kdor trpi na Varicocele, Structuri; dalje ozdravim nalezljivo zastrupljenje, živčno nezmožnost, vodenico in boleznitličnih se mokih.

Ta prilika je dana zlasti tistim, ki so izdali že velike svote zdravnikom ne da bi bili ozdravljeni in moj namen je, pokazati vsem, ki so bili zdravljeni po tucatih zdravnikov, brezuspešno, da posedujem le jaz edino sredstvo, s katerim ozdravim vsesno.

Popravite Vaše zdravje Pridite v moj urad in govorite zaupno. Govorimo vse jezike. Dobili boste najboljšo nasveto in prednosti, ki sem si jih iztekel v moji 14 letni praksi kot specialist v boleznih pri mokih. Če je upanja v vaši zadevi, vam pojasnem, kako se treba zdraviti.

Ozdravim pozitivno šelodec, pljuča, ledvice in neprilike v jetrih. (Za neuspešno zdravljenje ni treba plačati).

TAJNE moške bolezni /guba vzgoja, bolezni v ledicah in jetrih/ ozdravim hitro za stalno in tajno. Živčene onemoglosti, slabost, napor, zastrupljenje in zguba vode.

PLJUČA naduho, Bronchitis, srčne bolezni in pljučne zdravim po moji najnovejši metodi

Zastrupljenje krvi in vseh drugih kožnih bolezni, kakor prišče, lueje, onemoglost itd.

Ženske bolezni — beli tok, bolečine v oza-ture, garje, otekline, podju in druge organske bolezni ozdravim za stalno.

Zdravljenje za stalno, je, kar želi vsi-kdor; ozdravim vsakogar, kdor mi zaupa njegov položaj. Moje zahteve so dostopne in primirne napram natančnemu zdravljenju in obroki lahki. Pridite danes in olajšajte bolečine. (Nasveti zastonj.)

DR. ZINS, 183 N. Clark Str. Chicago med Randolph in Clark Odprto: 8 zjutraj do 8 zvečer. Ob nedeljah od 8 zjutr. do 4 pop.

Človeka ki ima hranilno vlogo nedosazujejo nikdar največje neprilike.

Začnite dnes. — Začeti je lahko z jednim dolarjem. Plačamo 3% obresti vsakega pol leta.

INDUSTRIAL SAVINGS BANK 2007 Blue Island Ave., Chicago, Ill. Vlog čez pol milijona dolarjev. Odprto v soboto od 6 do 8 ure zvečer.

Importiran starokrajški tobak vsake vrste

za cigarete, pipe in zvečenje. Importirane cigare in cigarete. Vse pristno in po zmernih cenah.

VAC. KROUPA, 1225 W. 18th St. Chicago, Ill.

JESEN IN ZIMA

1911-1912 Popolna zaloga novih, najmodernejših krojev

Obleke za odrasle in mladeniče

Naše obleke so dobro krojene in se štite z vso vsebino, ki spada v

Dobre Obleke od \$25.00 po dol do \$75.00

Površnike za odrasle in mladeniče imamo v zalogi najnovejšega "Presto" kroja.

LAW DALE CLOTHING HOUSE

S.W. Corner 26th & Central Park Ave. Rudolph Layer, lastnik.

PRVA SLOVENSKA Vinarna in Gostilna v Kaliforniji,

kjer se toči dobra vina in importirano pilsenako pivo. Prodaja vina na galone in na drobno.

Ant. Schnabl, cor. Trumbull ave. in 26. Str., Chicago, Ill.

Dr. W. C. Ohlendorf, M. D.

Zdravnik za notranje bolezni in ranocelnik.

Izdravniška preiskava brezplačno — plačati je le zdravlila, 1924 Blue Island Ave., Chicago. Ureduje od 1 do 3 pop.; od 7 do 9 zvečer. Izven Chicago živčni bolniki naj pišejo slovensko.

POZORI! SLOVENC! POZORI! SALOON

s modernim kegljiščem

Sveže pivo v sodčih in buteljkah in druge raznovrstne pijače ter unijeke smokke. Potniki dobe tedno prenošiče za nizko ceno.

Postrežba točna in isborna. Vsem Slovenecem in drugim Slovanom se toplo priporoča

MARTIN POTOKAR, 1625 So. Centre Ave. Chicago

Valentin Potisek GOSTILNICAR

1237-1st St., La Salle, Ill

Toči vse, gostilni podrejene pijače inec priporoča rojakom za običan obič.

M. A. Weisskopf, M. D.

Izkušen zdravnik. Urajuje od 8-11 predpoldne in od 6-9 zvečer.

1842 So. Ashland Ave. Tel. Canal 476 Chicago, Ill.

LOUIS RABSEL

moderno urejen salun NA 460 GRAND AVE., KENOSHA, WIS. Telefon 1199.

AVSTRO-AMERIKANSKA ČRTA.

Najpripravnejša in najcenejša parobrodna črta za Slovence in Hrvate.

Regularna voznja med New-Yorkom, Trstom in Reko. Brzi poštni in novi parobrodi na dva vijaka:

Martha Washington, Laura, Alice, Argentina in Oceanica

Druge nove parnike, ki bodo vozili 19 milj na uro, gradijo. — Parniki odplujejo iz New Yorka ob sredih ob 1 popoldan in iz Trsta ob sobotih ob 9 popoldan proti New Yorku. — Vsi parniki imajo brezižni brzojav, električno razsvetlavo in so moderno urejeni. — Hrana je domača. — Mornarji in zdravniki govorijo slovensko in hrvaško.

Za nadaljne informacije, cene in vozne listke obrnite se na naše zastopnike ali pa na:

PHELPS BROS. & CO Gen'l Agt's, 2 Washington St., New York.

Zastopnik za Zapad: K. W. Kempf, 120 N. La Salle St., Chicago, Ill.

"Feeling Better Already Thank You!"

Srečen sem, ker sem poslušal vaš svet in se zdravil z

Dr. Richterjevim PAIN-EXPELLERJEM.

Ozdravel me je bolečin v grlu in križu, da se počutim sedaj čisto zdravega. Vsaka družina bi ga morala imeti. Čuvajte se ponaredb. 25 in 50c. steklenice.

F. AD. RICHTER & CO., 215 Pearl Street, New York, N.Y. Dr. Richterjevo Congo Filule ojačajo. (25c. all 50c.)